

Početa stranica > Pokretanje sudskog postupka > Gdje i kako > Pravo koje države je mjerodavno?

Pravo koje države je mjerodavno?

Irska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Pravila o sukobu zakona u Irskoj uglavnom potječu iz općeg prava te kao takva podliježu promjenama i razvoju. Međutim, s obzirom na to da je sudska praksa u tom području relativno rijetka, u nizu je područja teško donijeti zaključak u pogledu države čije je pravo mjerodavno. To se posebno odnosi na obiteljsko pravo. Kao i kod zakona kojima se uređuje nadležnost, tradicionalne zakone kojima se uređuje izbor prava postupno zamjenjuju međunarodne konvencije i zakonodavstvo EU-a.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencija iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oporučnih raspolaganja

Rimska konvencija iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Ne postoje bilateralne konvencije koje sadržavaju odredbe o izboru prava i čija je Irska stranka.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Opće je stajalište da se pravila o sukobu zakona primjenjuju samo ako barem jedna od stranaka zahtijeva njihovu primjenu.

2.2 Upućivanje

Predmeti u kojima se zahtijeva razmatranje tog načela rijetko dolaze pred irske sudove.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

U pogledu te nadležnosti nije usvojen jedinstven pristup.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Iako u tom pogledu postoji nedostatak sudske prakse, nije vjerojatno da bi Irska primijenila strano pravo koje je protivno irskom javnom poretku.

2.5 Dokaz stranog prava

Irski sudovi zahtijevaju da se sadržaj stranog prava činjenično dokaže. Stranka koja se želi osloniti na strano pravo mora se na njega pozvati i dokazati sadržaj stranog prava kao činjenicu na način koji sudac smatra zadovoljavajućim. U slučaju sukoba između dokaza koje su predložile stranke sudac može ocijeniti vjerodostojnost stručnjaka i zatim razmotriti primarne dokaze (*npr.* strane zakone i predmete), posebno ako se u njima primjenjuju koncepti s kojima je irski sudac upoznat. Ako je irskim pravilima o izboru prava predviđena primjena stranog prava, ali ni jedna od stranaka ne priloži dokaze o tome koje je to pravo, sud će obično pretpostaviti da je ono jednako irskom pravu ako se ne dokaže drukčije.

Za dokazivanje sadržaja stranog prava obično se iznose dokazi vještaka te nije dovoljno da stranke sudu dostave tekst stranog zakona, predmeta ili nadležnog tijela. Svaka osoba koja je u stranom pravnom sustavu kvalificirana kao odvjetnik ili koja ima dovoljno iskustva s tim sustavom u praksi može pružiti dokaze o stranom pravu. Sud obično ne provodi vlastito istraživanje stranog prava.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Irska je potpisnica Rimske konvencije iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze. Irska je tu Konvenciju provela u svojem zakonodavstvu donošenjem Zakona o ugovornim obvezama (primjenjivom pravu) iz 1991. Pravila Konvencije primjenjuju se na ugovorne obveze u svakoj situaciji koja uključuje odabir između prava različitih država. Međutim, određene vrste ugovora, kao što su ugovorne obveze koje proizlaze iz obiteljskog odnosa, ne podliježu Konvenciji.

Treba napomenuti da se u Irskoj izravno primjenjuje Uredba br. 593/2008 o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze („Rim I“). Međutim, Irska nije pristala na provedbu Uredbe br. 1259/2010 („Rim III“) kojom se provodi pojačana suradnja u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu u nadležnostima država članica sudionica.

3.2 Izvanugovorne obveze

U slučaju obiteljskopravnih ili brakorazvodnih zahtjeva irski sudovi kao odgovarajuće načelo primjenjuju pravo države pred čijim se sudom vodi postupak (*lex fori*) jer se njime pruža sigurnost. U Irskoj nema zakonodavstva o sukobu zakona u sporovima u kojima se traži odšteta te u tom pogledu postoji vrlo malo sudske prakse. Irski sudovi uzimaju u obzir načelo *lex fori* u skladu s kojim treba primijeniti zakon suda, kao i načelo *lex loci delicti* prema kojem treba primijeniti pravo države u kojoj je počinjena štetna radnja. Sudovi isto tako mogu uzeti u obzir odgovarajuće odštetno pravo kojim se preporučuje fleksibilan pristup koji sudu omogućuje razmatranje svih različitih povezujućih čimbenika i odlučivanje o pitanju nadležnosti u skladu s tim.

Treba napomenuti da se u Irskoj izravno primjenjuje Uredba br. 864/2007 o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II“).

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Ako su roditelji djeteta bili u braku u trenutku njegova rođenja, dijete stječe prebivalište svojeg oca. Ako roditelji djeteta nisu bili u braku u trenutku njegova rođenja ili ako je u trenutku rođenja otac mrtav, prebivalište djeteta jednako je prebivalištu njegove majke. Navedeno se pravilo primjenjuje dok dijete ne napuni 18 godina, kada postaje punoljetno i stječe pravnu sposobnost odlučivanja o prebivalištu na temelju izbora (*domicile of choice*).

Osoba može steći prebivalište na temelju izbora samo stvarnim boravkom u relevantnoj državi s namjerom neograničenog ili stalnog boravka u toj državi.

Ako bilo koji od tih elemenata prestane vrijediti, prebivalište osobe ponovno postaje njezino prebivalište na temelju rođenja. Udana žena stječe vlastito prebivalište neovisno o svojem suprugu.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

Zakonom o statusu djece iz 1987. ukinut je koncept izvanbračnog djeteta. U skladu s tim Zakonom odnos između svake osobe i njezina oca i majke utvrđuje se bez obzira na to jesu li otac i majka u braku ili su bili u braku.

Unatoč tome, ako roditelji djeteta nisu u braku jedno s drugim na datum rođenja djeteta ili u vrijeme njegova začeća, dijete se ne smatra zakonitim djetetom. Međutim, dijete može postati zakonito ako njegovi roditelji naknadno sklope brak. Nema razlike između ustavnog položaja djeteta rođenog u braku i djeteta rođenog prije braka. Isto tako nema razlike između prava djeteta da ga uzdržavaju roditelji ili da nasljeđuje od bilo kojeg roditelja, bez obzira na to jesu li roditelji ikada bili u braku.

Kada su irski sudovi nadležni za predmet na temelju Uredbe br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću („Bruxelles II.a”), općenito će primjenjivati irsko pravo.

Ako su irski sudovi nadležni za predmet posvojenja, isto će se tako primjenjivati irsko pravo.

Treba napomenuti da vrhovni sudovi imaju implicitnu nadležnost za izdavanje naloga kojima se izvršavaju ustavna prava djeteta irskog državljanina bez obzira na mjesto uobičajenog boravišta djeteta. Svaka odluka suda u pogledu njegove nadležnosti vodit će se time je li primjereno ili pravilno da sud to učini u danim okolnostima, imajući na umu pravilo međunarodnog privatnog prava o uzajamnom priznavanju sudskih odluka.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

Kad je riječ o braku, u skladu s irskim pravom, 34. izmjenom Ustava donesenom 22. svibnja 2015. predviđeno je da dvije osobe mogu sklopiti brak u skladu sa zakonom bez obzira na njihov spol. U skladu s time, osobe koje imaju sposobnost za sklapanje braka i koje mogu sklopiti brak moći će to učiniti bez obzira na svoj biološki spol nakon donošenja i stupanja na snagu Zakona o braku iz 2015. Brak u kojem je jedna od stranaka transseksualna te stupa u brak u novostečenom spolu u Irskoj se smatra nevažećim. U skladu s pravilima međunarodnog privatnog prava brak sklopljen u inozemstvu priznat će se samo ako je ispunjen niz uvjeta. Stranke su morale ispuniti formalnosti koje se primjenjuju u državi u kojoj je brak sklopljen (*lex loci celebrationis*). Stranke su morale imati pravnu sposobnost za sklapanje braka u skladu s pravilima države u kojoj su imale prebivalište. Brak sklopljen u inozemstvu mora biti sličan onome što se općenito smatra brakom u Irskoj. Na primjer, ako je brak potencijalno poligaman, neće biti priznat.

Nalozima izdanima u skladu s člankom 5. Zakona o registriranom partnerstvu i određenim pravima i obvezama izvanbračnih partnera iz 2010. (*Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act*) predviđeno je priznavanje određenih kategorija inozemnih registriranih odnosa koji imaju pravo na jednako postupanje u okviru irskog prava kao partnerstvo registrirano u Irskoj i s kojima se mora tako postupati ako bi dotični partneri imali pravnu sposobnost za registraciju partnerstva u Irskoj.

U pogledu nadležnosti u postupku razvoda, zakonske rastave ili poništenja braka u Irskoj se izravno primjenjuje Uredba br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću („Bruxelles II.a”). U slučajevima kad ni jedna druga država članica nema nadležnost u skladu s uredbom Bruxelles II.a, irski sudovi mogu se proglasiti nadležnima ako barem jedna od stranaka ima prebivalište u Irskoj u vrijeme pokretanja postupka.

Nakon što se irski sud proglasio nadležnim za brakorazvodni postupak sud će na obiteljskopравни postupak i na sva dodatna ili povezana pitanja primjenjivati irsko pravo.

U slučajevima kada se uredba Bruxelles II.a ne primjenjuje, razvod braka u inozemstvu priznat će se ako je odobren u državi u kojoj je bilo koji bračni drug imao prebivalište na datum pokretanja brakorazvodnog postupka.

3.5.1 Obveze uzdržavanja

Zahtjevi za uzdržavanje trenutno se rješavaju u skladu s Uredbom Vijeća br. 4/2009 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja.

Uredbom o uzdržavanju u osnovi se nastoji osigurati skup zajedničkih pravila povezanih s nadležnošću, mjerodavnim pravom, priznavanjem, izvršenjem, suradnjom i standardiziranim dokumentima radi olakšavanja učinkovite naplate uzdržavanja unutar Europske unije. S obzirom na to da je jedan od glavnih ciljeva Uredbe osigurati da uzdržavana osoba može jednostavno u jednoj državi članici dobiti odluku koja će biti automatski izvršiva u drugoj državi članici bez daljnjih formalnosti, Uredba o uzdržavanju uključuje mjere u pogledu nadležnosti, sukoba zakona, priznavanja i izvršivosti, izvršenja te pravne pomoći, a osmišljena je tako da omogući suradnju među središnjim tijelima. Obveza da se uvjeti iz izvornog sudskog naloga moraju izvršiti bez izmjene vrlo je jasno utvrđena odredbama Uredbe te odluka izdana u nekoj državi članici ni pod kojim uvjetima ne može biti predmet preispitivanja merituma u državi članici u kojoj se zahtijeva njezino priznavanje i izvršenje. Stoga je neto učinak Uredbe da sudu države članice pred kojim nije pokrenut postupak zabrani donošenje novih ili povezanih naloga.

3.6 Bračnoimovinski režimi

U izostanku izrečene namjere o suprotnom, bračna nagodba (ugovor) među strankama tumači se u skladu s pravom države u kojoj bračni drugovi imaju prebivalište (*matrimonial domicile*). Ako takva nagodba ne postoji, primjenjivo će se pravo isto tako utvrditi prema pravu države u kojoj bračni drugovi imaju prebivalište. Ako bračni drugovi imaju zajedničko prebivalište, ono se smatra prebivalištem bračnih drugova. Ako ga nemaju, prebivalište bračnih drugova vjerojatno će se utvrditi u skladu s primjenjivim pravom države s kojom su stranke u braku najbliže povezane.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Kao opće načelo, pravo primjenjivo na nasljeđivanje nekretnina pravo je države u kojoj se nekretnina nalazi, dok je pravo države u kojoj je preminula osoba imala prebivalište u vrijeme svoje smrti primjenjivo na raspodjelu i nasljeđivanje njezinih pokretnina.

Sposobnost oporučitelja utvrđuje se prema pravu države njegova prebivališta, iako postoje mišljenja da bi se, u slučaju nekretnina, trebalo primjenjivati pravo države u kojoj se nekretnina nalazi (*lex situs*).

Ako se prebivalište oporučitelja između datuma sastavljanja oporuke i datuma njegove smrti promijenilo, postoje podijeljena mišljenja o tome treba li sposobnost ispitivati prema pravu države prebivališta u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti.

U skladu sa Zakonom o nasljeđivanju iz 1965. oporuka je formalno valjana ako njezin oblik ispunjava zahtjeve bilo kojeg od sljedećih prava: prava države u kojoj je oporučitelj sastavio oporuku; prava države čiji je oporučitelj državljanin, prava države u kojoj oporučitelj ima prebivalište ili uobičajeno boravište, bilo u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti, ili, ako je riječ o nekretninama, prava države u kojoj se nekretnine nalaze.

3.8 Nekretnine

Irsko pravo razlikuje pokretnine i nekretnine te se za utvrđivanje odnosi li se predmetni interes na pokretninu ili nekretninu primjenjuje pravo države u kojoj se imovina nalazi.

Općenito je pravilo da je na nekretnine primjenjivo pravo države u kojoj se nekretnina nalazi.

3.9 Nesolventnost

Uredbom br. 1346/2000 o stečajnom postupku („Uredba o stečaju”) utvrđena su pravila u pogledu nadležnosti za stečajne postupke unutar EU-a[1]. U članku 3. Uredbe o stečaju navodi se da sudovi države članice unutar čijeg državnog područja se nalazi središte dužnikova glavnog interesa imaju nadležnost pri pokretanju stečajnog postupka. Stoga će stečajne postupke pokrenute u Irskoj rješavati irski sudovi u skladu s irskim pravom kojim se uređuje podnošenje, provjera i prihvaćanje tražbina u stečajnom postupku. Glavno zakonodavstvo u tom području čine Zakon o trgovačkim društvima iz 2014., zakoni o osobnom stečaju iz 2012. – 2015. te Stečajni zakon iz 1988.

Druge poveznice

<http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Zamijenjena, s učinkom od 26. lipnja 2017., preinačenom Uredbom (EU) 2015/848 o postupku u slučaju nesolventnosti.

Posljednji put ažurirano: 08/04/2022

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJM-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.